

KATILIM BANKALARININ PIV YÖNTEMİYLE FİNANSAL PERFORMANS ANALİZİ¹

FINANCIAL PERFORMANCE ANALYSIS OF PARTICIPATION BANKS BY PIV METHOD

Mustafa YURTTADUR^{ID*} Mehmet Zafer TAŞCI^{ID**}

Araştırma Makalesi / Geliş Tarihi: 24.10.2022
Kabul Tarihi: 31.12.2022

Öz

Ülke ekonomilerini finanse etme görevi bulunan bankaların finansal performanslarının ölçülerek doğru yorumlanmasının ardından bankaların bu yorumlamalar ışığında performanslarını yükseltmeye çalışmaları gerekmektedir. Finansal performansların ölçümünde özellikle Çok Kriterli Karar Verme Tekniklerinden (ÇKKV) birçok yöntem kullanılmaktadır. Bu çalışmada bu yöntemlerden birisi olan PIV (Proximity Indexed Value) yöntemi kullanılarak daha çok faiz hassasiyeti olan müşteri kitlesinin tercih ettiği Türkiye’de bulunan katılım bankalarının 2019 – 2020 – 2021 yılları verileri üzerinden finansal performanslarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Ölçüleme yapılırken Türkiye’deki tüm katılım bankaları üzerinde 7 farklı finansal performans kriteri özelinde analiz yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda 2019 yılı finansal performansında sırasıyla Ziraat Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Vakıf Katılım Bankası A.Ş.; 2020 yılında Vakıf Katılım Bankası A.Ş., Ziraat Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.; 2021 yılında ise Vakıf Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. ve Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.’nin ilk 3 sıralamayı oluşturdukları sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankası, Finansal Analiz, Finansal Performans, PIV Yöntemi.

Jel Sınıflaması: D81, G21, L25, P47, Z12.

Abstract

After the financial performances of the banks, which have the duty to finance the national economies, are measured and interpreted correctly, banks should try to increase their performance in the light of these interpretations. Many methods, especially Multi-Criteria Decision Making Techniques (MCDM), are used in the measurement of financial performances. In this study, it is aimed to measure the financial performance of the participation banks in Turkey, which is preferred by the customer group with more interest sensitivity, using the PIV (Proximity Indexed Value) method, which is one of these methods, over the data for the years 2019 - 2020 - 2021. While measuring, 7 different financial performance criteria were analyzed on all participation banks in Turkey. As a result of the analyzes made, Ziraat Participation Bank A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Vakıf Katılım Bankası A.Ş. in its financial performance in 2019; In 2020, Vakıf Katılım Bankası A.Ş., Ziraat Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.; In 2021, Vakıf Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. and Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. have formed the first 3 rankings.

Keywords: Participation Bank, Financial Analysis, Financial Performance, PIV Method.

Jel Classification: D81, G21, L25, P47, Z12.

¹ **Bibliyografik Bilgi (APA):** FESA Dergisi, 2022; 7(4) , 816-827 / DOI: 10.29106/fesa.1193793

* Doç. Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Gönen Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü, myurtadur@bandirma.edu.tr, Balıkesir – Türkiye, ORCID: 0000-0001-7416-222X

** Arş. Gör. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Zara Veyssel Dursun Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Sigortacılık Bölümü, mztasci@cumhuriyet.edu.tr, Sivas – Türkiye, ORCID: 0000-0001-5848-259X

1. Giriş

Ekonomik yapı içerisinde farklı yapıda ve büyüklükte olan birçok kuruluş yer almaktadır. Bu kuruluşların sayısının oldukça yüksek olmasının yanında ekonomik yapının verimli bir şekilde yol alabilmesi için de üzerlerine düşen görevlere ek olarak sorumluluklarını da yerinde ve zamanında gerçekleştirmek ekonomilerin sürekliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Ülke ekonomilerinin büyüklüğüne paralel olarak kuruluşların sayısı artmakta ve sayının artması da bir anlamda ekonomik yapının daha da etkin olmasına sebep olmaktadır. Gelişmiş ülkelerin ekonomik yapılarına bakıldığında bu durumu rahat bir şekilde görmek mümkündür. Diğer taraftan gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerine bakıldığında ekonomik yapı içerisinde bulunan kuruluşların sayılarının gelişmiş ülkelere oranla daha az olduğu dolayısıyla da ekonomik yapının etkinliğinin de gelişmiş ülke ekonomilerine kıyasla daha az olduğu bilinen bir gerçektir. Tüm bunların yanında az gelişmiş ülkelerin ekonomilerinde ki ekonomik kuruluşların sayısının ve etkinliğinin ise gelişmekte olan ülke ekonomilerine kıyasla daha az olduğu da bilinmektedir. Buradan hareketle ülke ekonomileri ne kadar gelişmiş ve güçlü olursa ekonomik yapı içerisinde bulunan kurumlarla kuruluşların sayısı da o yönde artmaktadır sonucuna gitmek yerinde olacaktır.

Bankalar ekonomik yapı içerisindeki ekonominin yapı taşlarını barındırması anlamında çok büyük öneme sahip kuruluşlardır. Tarihi geçmişine bakıldığında oldukça erken dönemlere hatta milattan önceki dönemlere kadar uzanan tarihi geçmişleriyle ekonomik alanda etkin ve stratejik konumlarını her dönemde korumuşlardır. Finansal sistem içerisinde fon arz edenler ile fon talep edenler arasında çok ama çok kritik bir amaca hizmet eden bankacılık sektörü ekonomileri insan vücuduna benzetirsek ekonominin ana damarlarına kan taşıma görevi üstlenmiş kuruluşlar olarak nitelendirmek mümkündür. Elinde fon fazlası olan ve fazla fonlarını ekonomiye aktarma gayesi güderken bir taraftan da bu fazla fonlardan gelir elde etmeyi amaçlayan insanların veya şirketlerin ya da kurumların fazla fonlarını bankaya yatırdıkları görülmektedir. Yatırılan fonlar eğer vadeli mevduatlarda ise fona sahip olan kişi veya şirket bankadan faiz geliri elde ederken bir anlamda bir yatırım gelirine sahip olmaktadır. Fonun sahibine ödenen faiz banka için aslında bir maliyettir. Aynı zamanda banka elindeki fonları fon ihtiyacı olan kişi veya kurumlara ise bir faiz karşılığında kredi olarak vermektedir. Banka fonun sahibine ödediği faiz oranının üzerinde bir faiz oranı ile aynı fonu ihtiyacı olan yere kredi olarak verdiğinde krediyi kullandıktan aldığı miktar ile fonun gerçek sahibine ödemiş olduğu maliyet arasındaki farkı da kendi geliri olarak elde etmiş olmaktadır. Bankacılık sisteminin ve sektörünün çalışma sistematiği özetle bu şekilde gerçekleşmektedir.

Genel anlamda 3 farklı sınıflandırmaya tabi tutulan bankaların bir türü de birçok ülkede İslami bankacılık ülkemizde ise son isimlendirilme şekli ile katılım bankalarıdır. İslami bankacılık, faizsiz bankacılık, faizsiz finans, katılım finansı ve İslami finans gibi farklı isimlendirmelerin olduğu Allah'ın Kuran-ı Kerim'de yasakladığı faizin İslami finans çerçevesinin hiçbir noktasında olmaması temelinde dayandırılan İslam ekonomisinin en önemli kuruluşları katılım bankalarıdır. İslam'da kazançta alın teri ve emeğin yeri oldukça büyük bir öneme sahip olduğu için emek sarf edilmeden elde edilen gelir haram sayılmaktadır. Bu bağlamda inandığı değerler ile üretim yapmak isteyen, hizmet sektöründe faaliyet göstermek gayesinde olan, elindeki birikimini ekonomiye aktararak elde edilen gelirden kâr payı elde etmek talebinde bulunan bunun yanında da her şeyden daha önemlisi Allah'ın emir ve yasakları doğrultusunda ekonomik bir sistem içerisinde yer almak hedefiyle hayatını sürdürme amacıyla hareket eden tüm kişi, kurum veya kuruluşlar katılım bankalarını daha çok tercih etmektedirler. Tercih sayısının ve hacminin her geçen gün artması sonucuyla da katılım bankalarının sektör içerisindeki yerleri de bir anlamda yükselmektedir.

Türkiye'de 6 katılım bankası olup özellikle son yıllarda kamunun katılım bankacılığına olan ilgisinin artması ile yeni kamu katılım bankaları kurularak sektörün yarısına karşılık gelen 3 adet kamu katılım bankası bulunmaktadır. Özellikle körfez sermayesi konusunda yapılan çalışmaların yanında körfez ülkelerinden gelen yatırım talepleri ve iş birlikleri neticesinde kamunun katılım bankacılığı konusundaki arzusu artarak kamu katılım bankaları kurulmuştur. Türkiye jeopolitik konumunu katılım bankacılığı anlamında da iyi kullanabilecek bir kapasiteye sahip olduğundan bu alanda da çalışmalarını yoğunlaştırmaktadır. Bu sebepten ötürü ciddi sermayelerle katılım bankacılığı sektörüne adım atan kamu katılım bankaları Türkiye'de katılım bankacılığında önemli işlere imza atmaktadırlar. Aynı şekilde daha önceden kurulan ve sektör içerisinde kamu katılım bankalarına oranla daha eski olan diğer 3 katılım bankası da her geçen gün daha azim ve gayretle müşterilerine en iyi hizmeti verebilmek noktasında çok ciddi gayret göstermektedir. Ortaya konulan gayretin ölçülebilmesi anlamında performans analizi oldukça büyük bir öneme sahiptir.

Katılım bankacılığı sektöründe katılım bankalarının finansal performanslarının analiz edilmesinde daha çok Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yöntemleri kullanılmaktadır. Performans ölçümünde katılım bankalarının sahip olduğu birçok kriter etkin olduğu için Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yöntemleri bu konuda ihtiyacı tam anlamıyla karşılamaktadır. Dünyada ve Türkiye'de katılım bankacılığı sektörünün durumuna bakıldığında yükselen bir trend görmek mümkündür. Kullanılan yöntemlerle ilgili olarak daha önce katılım bankalarının finansal performanslarının analiz edilmesiyle ilgili yapılmış çalışmalara genel anlamda bir değinilerek çalışmalarda hangi yöntemlerin uygulandığı, çalışmaların hangi dönemleri kapsadığı, çalışmalarda veri setini

nelerin oluşturduğu, finansal performans analizinde hangi yöntemin kullanıldığı ve yapılan analiz sonucunda ne gibi sonuçlara ulaşıldığı tüm yönleriyle incelenmiştir. Bu incelemeye önceden yapılan çalışmalarda kullanılan yöntemlerle bulunan sonuçlar ile PIV yöntemi kullanılarak yapılan finansal performans analizinin sonuçlarını karşılaştırma imkânı da ortaya konulmuştur.

PIV yöntemi kullanılarak yapılan katılım bankalarının finansal performanslarının analizinde öz kaynak kârlılığı, aktif kârlılığı, net kâr payı geliri / toplam aktifler, öz kaynaklar / toplam aktifler, toplam krediler / toplam aktifler, vergi öncesi kâr / pasif toplamı ve toplam toplanan fonlar / toplam aktif olmak üzere toplamda 7 kriter kullanılmıştır. Türkiye’de bulunan her bir katılım bankasının 2019, 2020 ve 2021 yılları için bu kriterler baz alınarak PIV yöntemi kullanılarak finansal performans analizleri yapılmıştır. Her bir yıl için analiz sonucunda katılım bankalarının sıralamaları yapılarak performans noktasında problem yaşayan katılım bankalarına çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Ortaya konulan öneriler ve performans konusunda daha iyi konumda olan katılım bankalarının izledikleri yolları diğer katılım bankaları da izledikleri takdirde sonraki yıllarda daha iyi performanslar ortaya koymaları son derece büyük bir olasılıktır. Böyle olduğunda hem katılım bankaları iyi bir performansla yollarına devam edecekler hem de katılım bankalarının müşterileri bu iyi performanstan pozitif anlamda etkilenebilecekler ile karşıya kalacaklardır.

2. Literatür Taraması

Bankaların ve katılım bankalarının finansal performanslarının analizlerinin yapılmasında Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yöntemleri oldukça fazla kullanılmaktadır. Fakat literatüre genel anlamda bakıldığında PIV yönteminin kullanıldığı çalışmaların oldukça az sayıda olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışmaya bu bağlamda yaklaşıldığında ortaya çıkan finansal performans analizinin sonuçlarının da önemi son derece büyüktür. Farklı yöntemler, farklı kriterler ve farklı yıllar için katılım bankaları ile bankaların finansal performanslarının analizlerinin yapıldığı çalışmaların bazılarını kronolojik sırasına uygun olarak řu şekilde belirtmek mümkündür.

Yudistira (2004) “Efficiency in Islamic Banking: An Emprical Analyses of Eighteen Banks” başlıklı çalışmasında 18 katılım bankasının 1998 ve 1999 yıllarında ne kadar verimli alıştuklarıyla ilgili olarak bir analiz ortaya koymuştur. Çalışmaya konu alınan katılım bankaları dünyanın farklı bölgelerinden seçilmiştir. Yapılan analizde kullandığı yöntem Veri Zarflama Analizi yöntemi olup çalışmanın sonucunda kriz yaşanan bu dönemde katılım bankalarının performanslarının iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında katılım bankalarının verimlilikleri mevduat bankalarına oranla daha düşük kalmıştır.

Chen, vd. (2005) “Banking Efficiency in China: An Application of Dea to Pre-and Post Deregulation Era: 1993-2000” isimli çalışmalarında 1993 yılından 2000 yılına kadar Çin sınırları içerisinde faaliyetlerine devam eden toplamda 43 adet bankanın hem teknik hem de tahsis yönünden etkinliklerini incelemişlerdir. Yapılan incelemeler ve analizler parametrik olmayan Veri Zarflama Analizi (DEA) kullanılarak elde edilmiştir. Sonuçta ise devlete ait olan büyük bankalar ile küçük bankaların etkinlik seviyelerinin orta büyüklükteki bankalardan oldukça yüksek olduğu elde edilmiştir.

Sufian (2007) “The Efficiency of Islamic Banking Industry: A Non-Parametric Analysis With Non-Discretionary Input Variable” başlığıyla ortaya koyduğu çalışmasında Veri Zarflama Analizi (DEA) kullanılarak değerlendirmeler yapmıştır. Çalışma 2001 ile 2005 yılların arasında Malezya İslami bankacılık sektöründe bulunan 17 İslami banka üzerinde gerçekleştirilerek bankaların teknik anlamdaki etkinlikleri ölçülmüştür. Veriler üzerinden yapılan analizin neticesinde yabancı sermayeli bankaların teknik anlamdaki etkinlikleri yerli sermayeli bankalara göre çok daha yüksek çıkmıştır.

Bader, vd. (2008) “Cost, Revenue, and Profit Efficiency of Islamic Versus Conventional Banks: International Evidence Using Data Envelopment Analysis” başlıklı makalelerinde 21 ülkede yaptıkları analiz ve karşılaştırmalarla son derece geniş bir alanda çalışma yapmışlardır. Veri Zarflama Analizi kullanılarak analizler ortaya konulmuş ve çalışma periyodu olarak uzun bir dönem olarak 1990 dan 2015 yılına kadar bir dönem seçilmiştir. Toplamda 80 banka üzerinde kârlılıklardaki verimlilik, gelirler ile maliyetler üzerine karşılaştırmalar yapılmıştır. Bankaların 37 tanesi konvansiyonel 43 tanesi ise İslami bankalardır. Elde edilen sonuçta ise İslami bankalar ile konvansiyonel bankaların verimlilikleri birbirlerine yakındır.

Özgür (2008) “Katılım Bankalarının Finansal Etkinliği” ismini verdiği çalışmasında 2001 yılı ile 2005 yılı arasında Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının etkinlikleri ile verimliliklerini ölçmeye çalışmıştır. Bu ölçümlemede Veri Zarflama Analizini kullanmıştır ve çalışmanın sonucunda ekonomik anlamda gelişmelerin yaşandığı dönemlerde katılım bankalarının piyasalarda daha etkin olma amacındaki başarılarının yükseldiğinin yanında ele alınan faktörlerin tamamının etkinliklerle yakın oldukları anlaşılmıştır.

Çetin ve Bıtrak (2010) “Banka Kârlılık Performansının Analitik Hiyerarşı Süreci ile Değerlendirilmesi: Ticari Bankalar ile Katılım bankalarında Bir Uygulama” ismini verdikleri çalışmalarında 2005 ile 2007 yılları arasında ticari bankalar ile katılım bankalarının kârlılık analizi yaparak bu analiz üzerinden finansal performansların değerlendirilmesi yapılmıştır. Sonuçta ise 2005-2007 periyodunda ticari bankalardan bir banka katılım bankalarından da bir katılım bankası olmak üzere her iki bankacılık türünde de en iyi finansal performans sergileyen bankalar tespit edilmiştir. Ayrıca Analitik Hiyerarşı Süreci’nin kullanılması özellikle bankacılık sektörüne yatırım yapmak isteyenler için bir karar mekanizması anlamında kullanılması gerektiği de vurgulanmıştır.

Ertuğrul ve Karakaşoğlu (2011) “Banka Şube Performanslarının VIKOR Yöntemi ile Değerlendirilmesi” isimli çalışmalarında 2007 yılı için bir ticari bankanın 18 farklı şubesi üzerinde VIKOR yöntemini uygulayarak her bir şubenin performansını araştırmışlardır. Elde edilen sonuca göre ise 5 tane şubenin şube performansında bir yükseliş olduğu ortaya konulmuştur.

Kartal (2012) “Interest-Free Banking in the World and a Financial Analysis of the Turkey Experience” adını verdiği makalesinde 2007 ile 2011 yılları arasındaki hem katılım bankalarının hem de konvansiyonel bankaların finansal performanslarını karşılaştırmıştır. Çalışmanın sonucunda ise katılım bankalarının finansal performans üstünlüğüne sahip olduğu sonucu elde edilmiştir.

Aktaş ve Avcı (2013) “Türkiye’de Katılım Bankacılığı ile Faize Dayalı Bankacılığın Etkinlik Açısından Karşılaştırılması” ismiyle yaptıkları çalışmalarında periyod olarak 2009-2011 yılları arasını baz alarak katılım bankalarıyla faiz eksenli işlemler yapan bankaların verilerini Veri Zarflama Analizi tekniğini kullanarak karşılaştırarak etkinliklerinin neler olduğunu araştırmışlardır. Kullanılan veri sayısı toplamda 5 adet olup bunlardan 3 adeti girdi 2 adeti ise çıktı değişkeni olarak çalışmada yer almıştır. Yapılan analizin sonucuna bakıldığında ise ilk sırada kamu bankacılığının etkinliğinin ardından faizli işlemler yapan özel bankaların son sırada ise katılım bankacılığının etkinliğinin geldiği görülmektedir. Ayrıca bankaların toplam verimliliklerinin baz alınarak yapılan verimlilik değerlerinde ise katılım bankaları diğer bankalara oranla daha ciddi oranlarda artış kaydeden bankalar olarak çalışmada yer bulmuştur.

Dejus ve Antucheviciene (2013) “Assessment of Health and Safety Solutions at A Construction Site” adıyla ortaya koydukları çalışmalarında bankacılık sektörünün dışında inşaat sektöründe Çok Kriterli Karar Verme yöntemlerinden olan Entropi ve WASPAS yöntemini kullanarak bir analiz yapmışlardır. İnşaat sektöründeki oluşan meslek kazalarının sebeplerinden yola çıkılarak sonraki süreçlerde olabilecek muhtemel kazaların önüne geçilmesi amaçlanan çalışmanın sonucunda asansör boşluğum sebepli kazaların önlenmesi için WASPAS yöntemi ile sıralaması yapılan birbirinden farklı 6 çözüm önerisi sunulmuştur.

Mandic, vd. (2014) “Analysis of the Financial Parameters of Serbian Banks Through the Application of the Fuzzy AHP and TOPSIS Methods” isimli çalışmalarında 2005-2010 yılları arasında Sırbistan’da faaliyet gösteren toplam 35 bankanın bu yılları kapsayan bankaların finansal performanslarının değerlendirilmesini amaçlayarak bulanık çok kriterli bir model önerilmesi amacı güdülmüştür. Çalışmada öncelikle AHP yöntemi kullanılarak kriterlerin ağırlıkları sonrasında ise TOPSIS yöntemi kullanılarak 35 bankanın sıralaması yapılarak 2005-2010 yılları arasında Sırbistan’daki bankaların gösterdiği performansların istikrarlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Karapınar ve Doğan (2015) “An Analysis of the Performance of the Participation Banks in Turkey” isimli çalışmalarında 2006-2011 döneminde Türkiye’de bulunan katılım ve konvansiyonel bankaların karşılaştırılmasını yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda ise katılım bankaları yönetim ve likidite konularında konvansiyonel bankaların arkasında kalırken piyasa riskine karşı gösterdikleri duyarlılığında konvansiyonel bankalardan daha düşük olduğuna ulaşılmıştır.

Wanke, vd. (2016) “Predicting Performance in ASEAN Banks: An Integrated Fuzzy MCDM-Neural Network Approach” ismini verdikleri çalışmalarında 2010 ile 2013 yılları arasında bulanık AHS, Yapay Sinir Ağı ve TOPSIS yöntemlerini kullanarak Güney Doğu Asya’da bahsi geçen yıllarda faaliyet gösteren 88 banka üzerinde etkinlikler analiz edilmiştir. Yapılan etkinlik analizinin sonucunda ise 88 bankanın etkinliklerinin oldukça düşük seviyelerde olduğu anlaşılmıştır.

Önal ve Mat (2017) “Türkiye’deki Özel Katılım Bankalarının Üç Aylık Periyotlarla 2014-2016 Dönemlerinde Kârlılıklarının Oran Analizi Yöntemiyle İncelenmesi” adıyla yapmış oldukları çalışmalarında Türkiye’de faaliyet gösteren 3 adet özel katılım bankasının 2014-2016 yıllarındaki kârlılıkları oran analizi yöntemi kullanılarak üç

aylık periyotlar ile ele alınmış ve karşılaştırılmıştır. Sonuçta ise özel katılım bankalarının aktif kârlılıkları ve öz kaynaklarında, sektöre kamuya ait katılım bankalarının girmesi sonucunda bir düşüş yaşandığı ortaya konulmuştur. Çünkü kamu katılım bankaları sektöre girer girmez ciddi anlamda Pazar paylarını artırma yönünde yol almışlardır.

Gündoğdu (2018) “Türkiye’de Katılım Bankalarının Finansal Performansının Gri İlişki Analiz ile Ölçülmesi” başlıklı çalışmasında 2010-2017 yılları arasında Türkiye’de faaliyet gösteren 5 adet katılım bankasının Gri İlişkisel Analiz Yöntemiyle finansal performanslarını ölçmüştür. Yapılan ölçme sonucunda katılım bankalarından yabancı sermayeli olanları kamu sermayeli katılım bankalarına oranla daha başarılı olduklarına ulaşılmıştır.

Batır Eyceyurt (2019) “Türkiye’de Kamu Katılım Bankalarının Bankacılık Sektörü Bazında Değerlendirilmesi: CAMELS Analizi İle 2015-2017 Yıllarına İlişkin Bir İnceleme” isimli makalesinde 2015-2017 yılları arasında Türkiye’de faaliyet gösteren kamu ve özel sektör katılım bankalarının performansları CAMELS yöntemi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda kamuya ait katılım bankalarının daha iyi performans gösterdiklerine ulaşılmıştır. Kamu katılım bankalarının birçok konudaki üstünlükleri performanslarına da yansımıştır.

Karakaya (2020) “Bulanık Karar Verme Yaklaşımıyla Katılım Bankaları Finansal Performansı” başlıklı makalesinde 2018 yılı verileri ışığında Türkiye’de bulunan katılım bankalarının CAMELS yöntemiyle finansal performanslarını ölçmeyi amaçlamıştır. Yapılan ölçme sonucunda katılım bankalarının finansal performanslarına göre sıralaması; Kuveyt Türk Katılım Bankası, Ziraat Katılım Bankası, Vakıf Katılım Bankası, Türkiye Finans Katılım Bankası ve Albaraka Türk Katılım Bankası şeklinde gerçekteşmiştir.

Bektaş (2021) “Entropi ve Mairca Yöntemiyle Türk Katılım Bankalarının Finansal Performans Sıralaması” isimli makalesinde 2018-2019 yılları için Türkiye’de bulunan katılım bankalarının finansal performanslarını Entropi ve Mairca yöntemlerini kullanarak bir ölçme yaptıktan sonra katılım bankalarının performanslarına göre bir sıralama yapmıştır. Ölçme sonucunda 2018 yılında finansal performanslarına göre katılım bankalarının sıralaması Ziraat, Türkiye Finans ve Kuveyt Türk Katılım Bankası; 2019 yılında ise Kuveyt Türk, Ziraat ve Vakıf Katılım Bankası olarak oluşmuştur.

Özer ve Saygın (2022) “Katılım Bankacılığının Finansal Performans Analizi: Türkiye Uygulaması” başlığında ortaya koydukları çalışmaları Türkiye’de bulunan katılım bankalarının 2011-2020 verilerinden yararlanılarak Promethee yöntemini kullanarak finansal performans analizini yapmışlardır. Araştırma sonucunda performans analizlerine göre en yüksek performansı sırasıyla; Kuveyt Türk Katılım Bankası, Türkiye Finans Katılım Bankası ve Vakıf Katılım Bankası gerçekteşirmişlerdir. En düşük performansı ise sırasıyla; Albaraka Türk Katılım Bankası, Bank Asya Katılım Bankası ve Emlak Katılım Bankası ortaya koymuşlardır.

3. Çalışmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Çalışmanın hangi amaçla yapıldığı ve bu anlamdaki kapsamı bundan sonra yapılacak araştırmalara yön göstermesi anlamında son derece önemlidir. Kapsam ne kadar geniş olursa yapılan çalışmalardan elde edilen bulgularında bilimsel alanda değerlendirilmeleri de o kadar artmaktadır. Bu sebeple son dönem verileri kullanılarak çalışma ortaya konulmuştur. Bunun yanında kullanılan yöntemin çalışmanın amacına yönelik olması da ayrıca son derece önemli bir husustur.

3.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının 2019-2021 dönemi finansal performanslarının Çok Kriterli Karar Verme Teknikleri (ÇKKV) içerisinde yer alan PIV yöntemini kullanarak ölçmektir. Katılım bankalarının performanslarının ölçülmesi gerek katılım bankaları yöneticileri gerekse de katılım bankalarının müşterileri açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda çalışmanın kapsamını 2019-2021 döneminde Türkiye’de faaliyet gösteren 6 katılım bankasının 2019-2021 dönemi yıllık verileri oluşturmaktadır. Analiz kapsamında kullanılacak veriler Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKKB) tarafından yayınlanan raporlardan ve bankaların yıllık olarak yayınladığı faaliyet raporlarından derlenmiştir.

Çalışmanın analizinde kullanılacak kriterler katılım bankalarının finansal performansının tespit edilmesini konu alan çalışmalara yönelik literatür taraması (Şahin ve Tetik, 2020; Özkan 2020; Esmer ve Bağcı, 2016) ve katılım bankalarının faaliyet raporlarında yer alan finansal performansla yönelik göstergeler baz alınarak bir araya getirilmiştir. Analiz kapsamında kullanılacak değerlendirme kriterleri, nitelikleri (fayda-maliyet) ve kriterlerin kısaltmaları aşağıda Tablo 1.’de sunulmuştur.

Tablo 1. Değerlendirme Kriterleri, Nitelikleri ve Kısaltma Kodları

Değerlendirme Kriteri	Nitelik	Kod
Öz kaynak Kârlılığı	Maksimum	K1
Aktif Kârlılığı	Maksimum	K2
Net Kâr Payı Geliri/Toplam Aktifler	Maksimum	K3
Öz kaynaklar/Toplam Aktifler	Maksimum	K4
Toplam Krediler/Toplam Aktifler	Maksimum	K5
Vergi Öncesi Kâr/Pasif Toplamı	Maksimum	K6
Toplam Toplanan Fonlar/Toplam Aktif	Minimum	K7

Kriterlerin ağırlıklandırmaları önem seviyelerine göre toplamları 1 olacak şekilde yapılmıştır. Her bir katılım bankasına kriterler sırasıyla uygulanarak değerlendirme yapılacaktır.

Çalışma kapsamına dahil edilmiş katılım bankalarının tamamı ve katılım bankalarının kısaltma kodlarına aşağıda Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Analize Dahil Edilen Katılım Bankaları ve Kısaltma Kodları

Katılım Bankaları	Kod
Albaraka Türk Katılım Bankası A.ř.	B1
Kuveyt Türk Katılım Bankası A.ř.	B2
Emlak Katılım Bankası A.ř.	B3
Türkiye Finans Katılım Bankası A.ř.	B4
Vakıf Katılım Bankası A.ř.	B5
Ziraat Katılım Bankası A.ř.	B6

3.2. PIV Yöntemi

Mufazzal ve Muzakkir tarafından 2018 yılında en uygun seçimin tespit edilmesi amacıyla literatüre kazandırılan PIV (Proximity Indexed Value) yöntemi ÇKKV tekniklerinden birisidir. Yönteme ait uygulama aşamaları aşağıdaki gibidir (Mufazzal ve Muzakkir, 2018: 430-431; Khan vd., 2019: 244-246);

Aşama 1: Yöntemin ilk aşamasında karar problemlerinde yer alan alternatifler A_i ($i = 1,2,3, \dots, m$ ve karar kriterleri C_j ($j = 1,2,3, \dots, m$) tanımlanır.

Aşama 2: Yöntemin ikinci aşamasında karar matrisi oluşturulur.

Karar matrisi (Y) Eşitlik (1) yardımı ile oluşturulmaktadır.

$$Y = [Y_{ij}]_{m \times n} = \begin{bmatrix} Y_{11} & Y_{12} & \dots & Y_{1j} & \dots & Y_{1n} \\ Y_{21} & Y_{22} & \dots & Y_{2j} & \dots & Y_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ Y_{i1} & Y_{i2} & \dots & Y_{ij} & \dots & Y_{in} \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ Y_{m1} & Y_{m2} & \dots & Y_{mj} & \dots & Y_{mn} \end{bmatrix} \quad (1)$$

$$i = 1,2, \dots, m \text{ ve } j = 1,2, \dots, n$$

Y_{ij} , j . = Kriterin alternatif performans değeri

m = Alternatif sayısı

n = Kriter sayısı

Aşama 3: Bu aşamada karar matrisi normalize edilir.

Bir önceki adımda oluşturulan karar matrisi Eşitlik (2) kullanılarak normalize edilir.

$$R_i = \frac{Y_i}{\sqrt{\sum_{i=1}^m Y_i^2}} \quad (2)$$

Aşama 4: Ağırlıklandırılmış normalize karar matrisinin elde edilmesi.

Bir önceki aşamada elde edilen R_i değerleri ile kriterlerin ağırlıkları W_j çarpılarak elde edilir. Formül Eşitlik (3)'te gösterilmiştir.

$$v_i = w_j \times R_i \quad (3)$$

Aşama 5: Ağırlıklı yakınlık endeksinin hesaplanması

$$u_i = \begin{cases} v_{\max} - v_i & \text{fayda nitelikli kriter} \\ v_i - v_{\min} & \text{maliyet nitelikli kriter} \end{cases} \quad (4)$$

Eşitlik 4 yer alan v_{\max} değeri 3 No.lu Eşitlik yardımıyla hesaplanan v_i 'nin maksimum değerini ve v_{\min} değeri ise v_i 'nin minimum değerini ifade etmektedir.

Aşama 6: Yöntemin bu aşamasında genel yakınlık değerleri Eşitlik (5) yardımı ile belirlenir.

$$d_i = \sum_{j=1}^n u_i \quad (5)$$

U_i değerlerinin toplanması ile genel yakınlık değerleri elde edilir.

Aşama 7: Yöntemin son aşamasında bir önceki aşamada elde edilen d_i değerleri küçükten büyüğe doğru sıralanır. En küçük d_i değerine sahip alternatif en az sapmayı göstereceğinden en iyi alternatif olarak kabul edilir.

4. PIV Yöntemi ile Finansal Performans Analizi

Katılım bankalarının finansal performanslarının analizinde PIV yöntemi kullanılmaktadır. Dolayısıyla çalışmanın bu bölümünde PIV yöntemine ilişkin uygulama aşamaları ve analiz sonuçları sunulmaktadır.

Tablo 2'de yer alan bankalara ait 2019 yılı verileri kullanılarak Eşitlik (1) yardımı ile karar matrisi oluşturulmuş ilgili sonuçlar aşağıda Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. 2019 Yılı İçin Oluşturulan Karar Matrisi

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
B1	0,01659607	0,00123421	0,016018526	0,074367638	0,596143828	0,00169856	0,773839
B2	0,16270207	0,010626627	0,033473123	0,065313412	0,528713092	0,01355109	0,818603
B3	0,610041909	0,004845689	0,023448141	0,007943207	0,61734483	0,005682572	0,641295
B4	0,078344274	0,007213288	0,037019548	0,092071666	0,621433845	0,009101213	0,762474
B5	0,165700087	0,010705108	0,022410585	0,064605323	0,612503783	0,015574348	0,756314
B6	0,163171161	0,014199069	0,037615917	0,087019478	0,711929548	0,019380541	0,699525

Eşitlik (2) yardımı ile karar matrisi elemanları kullanılarak normalize karar matrisi elde edilmiş sonuçlar Tablo 4.'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 2019 Yılı Normalize Karar Matrisi

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
B1	0,024493071	0,054857939	0,221827995	0,428769669	0,394440668	0,056005741	0,424513213
B2	0,240121508	0,472330187	0,463542995	0,376567161	0,349824883	0,446813202	0,44907014
B3	0,900321571	0,215380214	0,324714896	0,045796886	0,408468386	0,187368568	0,351802334
B4	0,115623269	0,320614762	0,51265465	0,530842974	0,411173897	0,300089646	0,418278463
B5	0,244546088	0,475818464	0,310346595	0,372484645	0,405265289	0,513525037	0,414899532
B6	0,240813809	0,631117365	0,520913303	0,501714377	0,471050698	0,63902471	0,383746225

Tablo 4’teki değerler ile kriterlerin ağırlık değerleri çarpılarak ağırlıklandırılmış karar matrisi elde edilmektedir. Ağırlıklandırılmış normalize karar matrisi elemanlarının en kk ve en büyük değerleri tespit edilmiş ve Tablo 5’in son iki satırında En büyük (ENB) ve En kk (ENK) olarak gösterilmiştir.

Tablo 5. Ağırlıklandırılmış Normalize Karar Matrisi

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
B1	0,003673961	0,008228691	0,033274199	0,085753934	0,0591661	0,005600574	0,042451321
B2	0,036018226	0,070849528	0,069531449	0,075313432	0,052473732	0,04468132	0,044907014
B3	0,135048236	0,032307032	0,048707234	0,009159377	0,061270258	0,018736857	0,035180233
B4	0,01734349	0,048092214	0,076898198	0,106168595	0,061676085	0,030008965	0,041827846
B5	0,036681913	0,07137277	0,046551989	0,074496929	0,060789793	0,051352504	0,041489953
B6	0,036122071	0,094667605	0,078136995	0,100342875	0,070657605	0,063902471	0,038374623
ENB	0,135048236	0,094667605	0,078136995	0,106168595	0,070657605	0,063902471	0,044907014
ENK	0,003673961	0,008228691	0,033274199	0,009159377	0,052473732	0,005600574	0,035180233

Ağırlıklandırılmış normalize karar matrisine ait en kk ve en büyük değerler kullanılarak Eşitlik (4) yardımıyla katılım bankalarının ağırlıklı yakınlık endeksleri hesaplanmış ve Tablo 6’ da gösterilmiştir.

Tablo 6. Ağırlıklı Yakınlık Endeksi Değerleri

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
B1	0,131374275	0,086438914	0,044862796	0,020414661	0,011491505	0,058301897	0,007271088
B2	0,09903001	0,023818077	0,008605546	0,030855163	0,018183872	0,019221151	0,009726781
B3	0	0,062360573	0,029429761	0,097009218	0,009387347	0,045165614	0
B4	0,117704745	0,04657539	0,001238798	0	0,00898152	0,033893506	0,006647613
B5	0,098366322	0,023294835	0,031585006	0,031671666	0,009867811	0,012549967	0,00630972
B6	0,098926164	0	0	0,005825719	0	0	0,003194389

Katılım bankalarına ait ağırlıklı yakınlık endeksi değerleri Eşitlik (5) kullanılarak bankaların genel yakınlık değerleri belirlenmiştir. En düşük genel yakınlık değeri en az sapmayı göstereceğinden en iyi performansa sahip olmakta, en düşük genel yakınlık değeri ise en fazla sapmayı göstereceğinden en kötü performansa sahip olarak kabul edilmektedir. Analiz kapsamında ele alınan katılım bankalarına ait 2019 yılı genel yakınlık değerleri ve banka finansal performans sıralamaları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. PIV Yöntemine göre 2019 Yılı Genel Yakınlık Değerleri ve Katılım Bankaları 2019 Yılına ait Finansal Performans Sıralaması

Banka	Kod	Genel Yakınlık Değeri	Sıralama
Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	B1	0,360155135	6
Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	B2	0,209440599	2
Emlak Katılım Bankası A.Ş.	B3	0,243352512	5
Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	B4	0,215041573	4
Vakıf Katılım Bankası A.Ş.	B5	0,213645328	3
Ziraat Katılım Bankası A.Ş.	B6	0,107946273	1

PIV yöntemine ait yukarıda gösterilen aşamalar 2019-2021 dönemi içinde bulunan üç yılın (2019 – 2020 – 2021) her birisine uygulanmış ve Tablo 8’de katılım bankalarının finansal performanslarına ait ilgili yıllık sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 8. PIV Yöntemine Göre Katılım Bankaları 2019-2021 Dönemi Finansal Performans Sıralaması

Banka	2019	2020	2021
Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	6	5	6
Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	2	3	2
Emlak Katılım Bankası A.Ş.	5	6	5
Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	4	4	3
Vakıf Katılım Bankası A.Ş.	3	1	1
Ziraat Katılım Bankası A.Ş.	1	2	4

Finansal performans analizi yapıldıktan sonra Türkiye’de bulunan katılım bankalarının Türkiye katılım bankacılığı sektörü içerisindeki sıralamaları rakipleri karşısında her bir katılım bankasının hangi sıralamada olduğunu görebilmek açısından önemlidir. Bu yüzden Tablo 8’i ayrıntılı olarak incelediğimizde 2019 yılında finansal performans sıralamasında ilk üç sırada yer alan bankaların sırasıyla; Ziraat Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. ve Vakıf Katılım Bankası A.Ş. olduğu tespit edilmiştir. 2019 yılında ilk üç te iki kamu katılım bankası bir tane de özel katılım bankası bulunmaktadır.

Tablo 8’e göre 2020 yılı sonuçları ele alındığında finansal performansı en yüksek olan katılım bankasının Vakıf Katılım Bankası A.Ş., performansı en yüksek ikinci bankanın Ziraat Katılım Bankası A.Ş. ve performansı en yüksek üçüncü bankanın ise Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. olduğu belirlenmiştir. 2020 yılında ilk üç te 2019 yılında olduğu gibi iki kamu katılım bankası bir tane de özel katılım bankası vardır.

Aynı tablodan 2021 yılına ilişkin sonuçlar incelendiğinde finansal performans sıralamasında ilk üç sırada yer alan bankaların sırasıyla; Vakıf Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. ve Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. olduğu görülmüştür. Buradan hareketle 2021 yılında ilk üç te bu sefer diğer iki yılın aksine iki özel katılım bankası bir tane de kamu katılım bankası yer almaktadır.

5. Sonuç

Finansal piyasalarda her bir kurum veya kuruluşun performanslarının ölçümü sektör içerisinde ki yerlerinin belirlenebilmesi yönünden son derece büyük önem arz etmektedir. Bu performans ölçümü finansal performans ise önem derecesi biraz daha artmaktadır. Ekonomilerde finansal piyasalara katılan veya katılmak isteyen kişi, kurum ve kuruluşlar finansal performans ölçümlerinin neticesine göre kararlarını vermektelerdir. Bankalar ekonomilerdeki en önemli kurumlar olduğu için banka müşterileri de performans ölçümlerini dikkate almaktadırlar. Katılım bankaları bankacılık sektörü içerisinde inancı gereği faizli işlemlerden uzak durmak isteyen müşteri grubunun daha çok tercih ettiği banka türü olması sebebiyle finansal performans ölçümlerinin diğer banka çeşitlerinde de olduğu gibi dikkatli yapılması gerekmektedir. Katılım bankacılığı sektörü dünya bankacılık sektöründeki yerini son dönemde devamlı surette artırarak bankacılık faaliyetlerini faizsiz yapmak amacıyla kurulmuş bankalardır. Öyle ki katılım bankalarının hızla yükselen ivmesinden ötürü bazı konvansiyonel bankalar bile katılım bankacılığıyla ilgili hizmet vererek bu sektörden pay alabilme çabası ierisindektelerdir. Uygulamada bunu yapan konvansiyonel bankalarda sektör içerisinde mevcut konumdadır.

Türkiye’de 1980’lerin ikinci yarısında finans kurumu adıyla kurulan katılım bankaları faizin olmadığı emek ve kazanç temeline dayanan bir bankacılık sistemi içerisinde yer almak isteyen müşteri gruplarının hizmet aldığı bankalar olarak bankacılık sektöründeki yerlerini almaktadır. Kurulduğu yıllarda finans kurumu ismiyle anılan sonraki dönemlerde isimleri katılım bankalarına dönüştürülen katılım bankaları kuruldukları dönemden bugünlere kadar her alanda kendilerini geliştirme ve müşterilerine her dönemde en teknolojik hizmetleri en uygun fiyat politikasıyla verebilme gayreti içerisinde olmuşlardır. Rekabetçi ve müşteri memnuniyeti odaklı çalışmalarının artması sektörde bilinirliklerinin artmasında ki en önemli sebepler içerisinde yer almaktadır. Bilinirliklerinin artmasının yanında bankacılık sektörü içerisindeki sektör pazar paylarını da artırma gayretleri ayrıca önem taşımaktadır. Pazar paylarını artırabilmelerinde, finansal performans göstergeleri her anlamda ayrı bir önemi ifade etmektedir.

Finansal performans göstergelerinin öncelikle objektif bir şekilde ortaya konulmasının ardından finansal performans ölçümünün doğru ve kaliteli bir şekilde yapılması sonucunda analiz verilerinin ortaya konulup bu verileri çerçevesinde yorumlamaların doğru yapılması finansal piyasalar dolayısıyla da ekonomiler için yüksek derecede öneme sahip olmaktadır. Verilerin doğru bir şekilde ortaya konulmasından sonra yorumlamaların adil bir şekilde yapılması ve yorumlamalar yapılırken katılım bankasının hangi konu da eksiklik yaşadığı tüm gerçekliğiyle ortaya konulmalıdır. Sorun yaşanılan konuların üzerine gidilerek özümlenmesi ve ardından bir daha aynı sorunların yaşanmaması katılım bankalarının gelecek dönemlerde sorunsuz bir şekilde hizmet verebilmelerinin nn açabilecek bir konudur. Katılım bankalarının finansal performanslarının iyi bir şekilde ortaya konulabildiği bir yapı katılım bankalarının yöneticileri yanında müşterilerini ve dolayısıyla da ekonomik yapıyı memnun eden mükemmel bir yapının ortaya çıkmasına sebep olacaktır.

Çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının finansal performans lmleri PIV yöntemiyle 2019 – 2020 ve 2021 yılları için yapılmıştır. Daha önce katılım bankalarının finansal performans ölçümlerinin yapıldığı çalışmalarda PIV yöntemi ile yapılan çalışma veya çalışmalara pek rastlanılmadığı için bu yöntem çalışmada tercih edilmiştir. Finansal performans analizleri yapılırken farklı yöntemlerle güncel verileri işığında bu analizlerin yapılması bilimsel açıdan önemli olduğu için PIV yöntemini çalışmada kullanarak bir analiz ortaya konulmuştur.

Türkiye’de faaliyet gösteren altı katılım bankasının tamamının 2019 – 2020 ve 2021 yıllarındaki güncel verileri ile analizler yapılmıştır. Analiz yapılırken yedi değerlendirme kriteri maksimum ve minimum niteliklerle ele alınmıştır. Analizde son üç yılın verileri alınarak günceli bir çalışma ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler tablolarla açıklanmış ve sonuçta her bir yıl için katılım bankalarının finansal performans sıralaması yapılmıştır. PIV yöntemini kullanarak yapılan analize göre elde edilen verilere kısaca bakmakta fayda vardır.

2019 yılı için finansal performans sıralaması; Ziraat Katılım Bankası A.ř., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.ř., Vakıf Katılım Bankası A.ř., Türkiye Finans Katılım Bankası A.ř., Emlak Katılım Bankası A.ř. ve Albaraka Türk Katılım Bankası A.ř. şeklinde oluşmuştur.

2020 yılı için finansal performans sıralamasına baktığımızda; Vakıf Katılım Bankası A.ř., Ziraat Katılım Bankası A.ř., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.ř., Türkiye Finans Katılım Bankası A.ř., Albaraka Türk Katılım Bankası A.ř. ve Emlak Katılım Bankası A.ř. şeklinde bir sıralama oluşmuştur.

2021 yılı için Türkiye’de bulunan katılım bankalarının finansal performansı ise; Vakıf Katılım Bankası A.ř., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.ř., Türkiye Finans Katılım Bankası A.ř., Ziraat Katılım Bankası A.ř., Emlak Katılım Bankası A.ř. ve Albaraka Türk Katılım Bankası A.ř. olarak katılım bankaları sıralanmıştır.

Sıralamaların tamamına bakıldığında 2019 – 2020 ve 2021 yıllarında PIV yöntemine göre Türkiye’de bulunan katılım bankaları arasındaki sıralama ise, ilk sırada Vakıf Katılım Bankası A.ř., ikinci sırayı Ziraat Katılım Bankası A.ř. ve Kuveyt Türk Katılım Bankası A.ř. olmak üzere iki katılım bankası paylaşmış, nc sırada

Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş., dördüncü sırada Emlak Katılım Bankası A.Ş. ve beşinci yani son sırada ise Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. olarak oluşmuştur. Buradan yola çıkarak başarı sıralamasıyla ilgili olarak üç yıl için en başarılı finansal performansı gösteren katılım bankasının Vakıf Katılım Bankası A.Ş. başarı konusunda son sırada yer alan katılım bankasının ise Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca üç yıl için ilk üç sırayı toplamda dört katılım bankası paylaşmış bu katılım bankalarının ikisi kamu katılım bankası iken diğer ikisi ise özel katılım bankasıdır.

Çalışma sonuçlarına göre Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarına bazı önerilerde bulunmak mümkündür. Bu anlamda kârlılık kriterinin bir kurumun veya kuruluşun hayatiyetini devam ettirebilmesi noktasında önemli bir kriter olduğunun altını çizerek finansal performans konusunda sorun yaşayan katılım bankalarının öz kaynak ve aktif kârlılıklarını artırmalarının üzerinde önemle durarak bu konularda verimli bir şekilde çalışmalıdırlar. Bunun yanında net kâr payı gelirleri, öz kaynaklar ve toplam kredilerin toplam aktiflere oranlarını artırmak noktasında son derece etkin bir çalışma sistematigi üzerinde durmalıdırlar. Ayrıca toplam pasiflere oranla vergi öncesi kâr oranının da yüksek olmasıyla ilgili gerekli önlemleri yerinde ve zamanında almalıdırlar. Bunların yanında toplam fonların toplam aktiflere oranıyla ilgili de finansal performansta sorun yaşayan katılım bankaları bu oranlarını düşürebilmek için bu alanla ilgili de problem yaşadıkları noktaları belirleyip çözmeleri finansal performanslarını istenilen ve arzu edilen düzeye çıkarabilmeleri anlamında son derece büyük bir öneme sahiptir.

Kaynakça

- AKTAŞ, M. ve AVCI, T. (2013). Türkiye’de Katılım Bankacılığı ile Faize Dayalı Bankacılığın Etkinlik Açısından Karşılaştırılması. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 50(576), 85-98.
- BADER, S. M., ARIFF, M. and TAUFİG, H. S. (2008). Cost, Revenue, and Profit Efficiency of Islamic Versus Conventional Banks: International Evidence Using Data Envelopment Analysis. *Islamic Economic Studies*, 5(12), 23-76.
- BATIR EYCEYURT, T. (2019). Türkiye’de Kamu Katılım Bankalarının Bankacılık Sektörü Bazında Değerlendirilmesi: CAMELS Analizi İle 2015-2017 Yıllarına İlişkin Bir İnceleme. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (83), 193-212.
- BEKTAŞ, S. (2021). Entropi ve Mairca Yöntemiyle Türk Katılım Bankalarının Finansal Performans Sıralaması. *International Journal of Social Inquiry*, 14(1), 113-144.
- CHEN, X., SKULLY, M. and BROWN, K. (2005). Banking Efficiency in China: An Application of Dea to Pre- and Post Deregulation Era: 1993-2000. *China Economic Review*, 16(3), 229-245.
- ÇETİN, A. C. ve BITIRAK, İ. A. (2010). Banka Karlılık Performansının Analitik Hiyerarşi Süreci ile Değerlendirilmesi: Ticari Bankalar ile Katılım bankalarında Bir Uygulama. *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(2), 75-92.
- DEJUS, T. and ANTUCHEVICIENE, J. (2013). Assessment of Health and Safety Solutions at A Construction Site. *Journal of Civil Engineering and Management*, 19(5), 728-737.
- ERTUĞRUL, İ. ve KARAKAŐOĐLU, N. (2011). Banka Şube Performanslarının VIKOR Yöntemi ile Değerlendirilmesi. *Endüstri Mühendisliği Dergisi*, 20(1), 19-28.
- ESMER, Y. ve BAĞCI, H. (2016). Katılım Bankalarında Finansal Performans Analizi: Türkiye Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 17-30.
- GÜNDOĞDU, A. (2018). Türkiye’de Katılım Bankalarının Finansal Performansının Gri İlişki Analiz ile Ölçülmesi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 17. *UIK Özel Sayısı*, 201-214.
- KARAPINAR, A. ve DOĞAN, İ. Ç. (2015). An Analysis of the Performance of the Participation Banks in Turkey. *Accounting and Finance Research*, 4(2), 24-33.
- KARAKAYA, A. (2020). Bulanık Karar Verme Yaklaşımıyla Katılım Bankaları Finansal Performansı. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, Prof. Dr. Talha Ustasüleyman Özel Sayısı, 99-122.
- KARTAL, F. (2012). Interest-Free Banking in the World and a Financial Analysis of the Turkey Experience. *Research Journal of Finance and Economics*, 93, 183-201.
- KHAN, N. Z., ANSARI, T. S. A., SİDDİQUEE A. N. and KHAN, Z. A. (2019). Selection Of E-Learning Websites Using A Novel Proximity Indexed Value (PIV) MCDM Method. *Journal of Computers In Education*, 6(1), 241-256.

- MANDIC, K., DELIBASIC, B., KNEZEVIC, S. and BENKOVIC, S. (2014). Analysis of the Financial Parameters of Serbian Banks Through the Application of the Fuzzy AHP and TOPSIS Methods. *Economic Modelling*, 43, 30-37.
- MUFAZZAL, S., & MUZAKKİR, S. M. (2018). A New Multi-Criterion Decision Making (MCDM) Method Based On Proximity Indexed Value For Minimizing Rank Reversals. *Computers & Industrial Engineering*, 119, 427-438.
- ÖNAL, S. ve MAT, M. (2017). Türkiye’deki Özel Katılım Bankalarının Üç Aylık Periyotlarla 2014-2016 Dönemlerinde Karlılıklarının Oran Analizi Yöntemiyle İncelenmesi. *International Journal of Academic Value Studies*, 3(16), 87-94.
- ÖZER, K. ve SAYGIN, O. (2022). Katılım Bankacılığının Finansal Performans Analizi: Türkiye Uygulaması. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 257-273.
- ÖZGÜR, E. (2008). Katılım Bankalarının Finansal Etkinliği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 10(1), 159-175.
- ÖZKAN, T. (2020). Türk Bankacılık Sektöründe Finansal Performans Ölçmede TOPSIS Yönteminin Kullanımı: Katılım Bankaları Üzerine Bir Uygulama. *Maliye ve Finans Yazıları*, (113), 47-64.
- SUFİAN, F. (2007). The Efficiency of Islamic Banking Industry: A Non-Parametric Analysis With Non-Discretionary Input Variable. *Islamic Economic Studies*, 14(1-2), 53-78.
- ŞAHİN, A. ve TETİK, N. (2020). Katılım Bankalarının Finansal Performans Analizi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 34(2), 293-314.
- WANKE, P., KALAM AZAD M. A., BARROS, C. P. and HADI-VENCHEH, A. (2016). Predicting Performance in ASEAN Banks: An Integrated Fuzzy MCDM-Neural Network Approach. *Expert Systems*, 33(3), 213-229.
- YUDİSTİRA, D. (2004). Efficiency in Islamic Banking: An Empirical Analysis of Eighteen Banks. *Islamic Economic Studies*, 12(1), 1-19.